

บทนำ

หลักการและเหตุผล

แม้ว่าสถานะบุคคลของวิสาหกิจข้ามชาติในประเทศไทยเป็นสิ่งที่สังคมไทยมีความรู้และความเข้าใจแล้วว่าวิสาหกิจข้ามชาติอาจมีสัญชาติตามสถานที่จดทะเบียน หรือสถานที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของสำนักงานแห่งใหญ่แล้วแต่กรณี แต่สิ่งที่สังคมไทยบางส่วนยังคงขาดความรู้และความเข้าใจนั้นได้แก่การพิจารณาสัญชาติตามถิ่นที่ตั้งของสำนักงานแห่งใหญ่ เนื่องจากในหนังสือบริคณห์สนธิของวิสาหกิจข้ามชาติที่จดทะเบียนจัดตั้งในประเทศไทยมักจะแสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจข้ามชาติเหล่านี้มีสำนักงานแห่งใหญ่ตั้งอยู่ที่ประเทศไทย ทำให้การกำหนดสัญชาติของวิสาหกิจข้ามชาติรวมทั้งสิทธิและหน้าที่ผิดเพี้ยนไปด้วย

นอกเหนือจากนั้นในการพิจารณาสำนักงานแห่งใหญ่ที่แท้จริงยังเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ยังไม่ได้รับความกระจ่างชัด แม้สังคมบางส่วนจะได้รับทราบแล้วว่าสำนักงานใหญ่ที่แท้จริงหมายถึง สำนักงานที่ใช้เป็นศูนย์กลางในการจัดการนิติบุคคล (Centre of its management) แต่ก็ไม่เคยมีผู้ใดให้แนวทางในการตรวจสอบว่าสำนักงานที่ใช้เป็นศูนย์กลางในการจัดการนิติบุคคล (Centre of its management) จะต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริง และหลักฐานประเภทใด จึงทำให้ประเด็นนี้เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่อาจทำให้การกำหนดสัญชาติของวิสาหกิจข้ามชาติผิดเพี้ยนไปเช่นกัน

สถานะบุคคลนอกจากจะเป็นจุดเริ่มต้นของความเป็นบุคคลตามกฎหมายแล้ว สถานะบุคคลยังก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายต่าง ๆ ด้วย เช่น สิทธิในการประกอบธุรกิจ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิในการบังคับคดี เป็นต้น หากการวิเคราะห์สถานะบุคคลผิดเพี้ยนไปย่อมที่จะส่งผลถึงการกำหนดสิทธิและหน้าที่ให้ผิดเพี้ยนไปด้วยโดยปริยาย ดังนั้น สถานะบุคคลของวิสาหกิจข้ามชาติในประเทศไทย จึงยังคงมีประเด็นที่สังคมยังไม่ได้รับรู้หรือได้รับความกระจ่างชัด และเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องตรวจสอบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความกระจ่างชัดในเรื่องนี้

อย่างไรก็ตาม เป็นที่ทราบของสังคมแล้วว่าแม้วิสาหกิจข้ามชาติจะได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย แต่ผู้ถือหุ้นข้างมากของนิติบุคคลเป็นคนต่างด้าว หรือถูกครอบงำโดยวิสาหกิจข้ามชาติที่เข้ามาจัดตั้งองค์กรเพื่อประกอบการในประเทศไทย นิติบุคคลเหล่านี้จึงถือเป็นนิติบุคคลไทยที่มีลักษณะระหว่างประเทศ หรือเรียกว่านิติบุคคลไทยที่มีองค์ประกอบต่างด้าว

โดยสำนักงานใหญ่ที่แท้จริงของนิติบุคคลประเภทนี้ไม่ได้อยู่ในประเทศไทยตามที่ได้จัดแจ้งไว้กับหน่วยงานราชการแต่อย่างใด ทำให้นิติบุคคลเหล่านี้อาจไม่มีสัญชาติไทยตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคล ซึ่งส่งผลกระทบต่อข้อกำหนดความสามารถในการทำนิติกรรมต่าง ๆ ในประเทศไทย

เมื่อมีข้อเท็จจริงข้างต้นเกิดขึ้น จึงมีประเด็นน่าสนใจว่าสถานะทางกฎหมายของวิสาหกิจข้ามชาติก่อให้เกิดอุปสรรคในการประกอบกิจการของวิสาหกิจข้ามชาติในประเทศไทยหรือไม่ หากวิสาหกิจข้ามชาติที่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย แต่ไม่มีสัญชาติไทย ดังนั้น ประเด็นนี้จึงเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ต้องทำการศึกษาเพื่อหาความกระจ่างชัดเช่นเดียวกัน

นอกเหนือจากนั้น ในการตัดสินใจเข้ามาจดทะเบียนจัดตั้งองค์กรในประเทศไทยของวิสาหกิจข้ามชาตินั้นก็เพื่อที่จะทำให้สามารถประกอบกิจการในประเทศไทยได้สะดวกยิ่งขึ้น และสิทธิในการประกอบกิจการก็เป็นสิทธิที่เป็นผลตามมาจากการที่วิสาหกิจเหล่านั้นมีสถานะบุคคลตามกฎหมาย แต่เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการประกอบกิจการของวิสาหกิจข้ามชาติของประเทศไทยนั้นมีอยู่หลายฉบับ และกฎหมายแต่ละฉบับนั้นก็ทำให้สิทธิประโยชน์กับวิสาหกิจข้ามชาติแตกต่างกันออกไป โดยบางประเภทธุรกิจวิสาหกิจข้ามชาติสามารถประกอบกิจการในประเทศไทยได้โดยไม่ต้องขออนุญาตจากรัฐบาล แต่บางประเภทธุรกิจวิสาหกิจข้ามชาติก็ต้องขออนุญาตประกอบกิจการจากรัฐบาล นอกจากนี้บางประเภทธุรกิจวิสาหกิจข้ามชาติกลับไม่สามารถประกอบกิจการในประเทศไทยได้เลย ด้วยเหตุผลของกฎหมายที่ประสงค์จะคุ้มครองความปลอดภัยและมั่นคงของประเทศ รวมถึงคุ้มครองคนไทยในประเภทธุรกิจที่คนไทยยังไม่พร้อมที่จะแข่งขันกับต่างประเทศแล้วแต่กรณี ตามที่พระราชบัญญัติการประกอบธุรกิจคนต่างด้าว พ.ศ. 2542 กำหนดเงื่อนไขเอาไว้ และแม้ว่าการเข้ามาของวิสาหกิจข้ามชาตินั้นประเทศไทยจะได้รับประโยชน์ในด้านเงินทุนที่ไหลเข้ามาในประเทศไทยจำนวนมาก เกิดการจ้างแรงงานไทย ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และ Know How โดยเฉพาะในประเภทธุรกิจที่ต้องใช้เทคโนโลยีขั้นสูง แต่เหตุใดกฎหมายไทยจึงยังคงมีข้อห้ามในการประกอบธุรกิจบางประเภทของวิสาหกิจข้ามชาติซึ่งประเด็นเหล่านี้ทำให้เกิดความไม่แน่ใจของสังคมว่ากฎหมายไทยเอื้ออำนวยต่อการประกอบกิจการของวิสาหกิจข้ามชาติในประเทศไทยแล้วหรือไม่

ดังนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้นอกจากจะให้ความกระจ่างแก่สังคมเกี่ยวกับประเด็นในเรื่องสถานะบุคคล และสิทธิหน้าที่ตามกฎหมายหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำให้ทราบว่สถานะบุคคลของวิสาหกิจข้ามชาติในประเทศไทยก่อให้เกิดอุปสรรคในการประกอบกิจการอย่างไรหรือไม่แล้ว

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังจะให้ความกระจ่างแก่สังคมอีกว่ากฎหมายไทยนั้นเอื้ออำนวยต่อการประกอบกิจการของวิสาหกิจข้ามชาติในประเทศไทยแล้วหรือไม่อีกด้วย

อย่างไรก็ตามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาถึงสถานะบุคคลของวิสาหกิจข้ามชาติที่มีทุนต่างดาวเข้มข้น ซึ่งจะเป็นการศึกษาถึงสถานะบุคคลและกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด โดยจะมุ่งเน้นศึกษาถึงบรรดากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวองค์กรของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นหลัก

การที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งที่จะศึกษาถึงการประกอบธุรกิจของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด นั้น เนื่องจากบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นวิสาหกิจข้ามชาติที่มีทุนต่างดาวเข้มข้น มีการขายสินค้าไปยังทั่วทุกภูมิภาคของโลก และมีการนำเทคโนโลยี และ Know How สำหรับการผลิตเข้ามาใช้ในประเทศไทย รวมถึงนำเอาเงินทุนเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมากอีกด้วย

โดยบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นหนึ่งในกลุ่มบริษัท แอลจี คอร์ป และกลุ่มบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ อิงค์ ที่เป็นบริษัทสัญชาติเกาหลี และจดทะเบียนจัดตั้งในประเทศเกาหลี ซึ่งบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ อิงค์ เป็นผู้ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศเกาหลีใต้ และเป็นผู้ถือหุ้นรายใหญ่ของอีกหลาย ๆ บริษัท ในหลาย ๆ ประเทศทั่วทุกภูมิภาคของโลก เช่น อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ รัสเซีย เอเชียแปซิฟิก ยุโรป ตะวันออกกลาง และแอฟริกา รวมทั้งสิ้น 81 บริษัท ทั่วโลก สำหรับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกมีทั้งสิ้น 27 บริษัท¹

บริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด นั้นมีผู้ถือหุ้นรายใหญ่คือ บริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ อิงค์ ซึ่งเป็นบริษัทสัญชาติเกาหลี และผู้ถือหุ้นที่เป็นบุคคลธรรมดาสัญชาติเกาหลีอีก 6 ราย จึงทำให้บริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นนิติบุคคลสัญชาติเกาหลี 100 % ที่ได้เข้ามาจดทะเบียนและประกอบธุรกิจในประเทศไทย ปัจจุบันบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด มีสถานประกอบการถาวรในประเทศไทย 2 แห่ง (ไม่รวมศูนย์บริการในจังหวัดต่าง ๆ) ได้แก่สำนักงานกรุงเทพมหานคร และโรงงานที่จังหวัดระยอง สำหรับสำนักงานกรุงเทพมหานครนั้นบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด ใช้เป็นที่ตั้งของสำนักงานแห่งใหญ่ตามหนังสือบริคณห์สนธิ สำหรับโรงงานที่จังหวัดระยองเป็นสถานที่ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนต่าง ๆ เช่น เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ เครื่องซักผ้า ไมโครเวฟ คอมเพลสเซอร์ (Compressor) และเครื่องปรับอากาศ เป็นต้น

¹ LG Global, <<http://www.lge.com/html/gate.html>>, 10 February 2008.

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสถานะบุคคลและกฎหมายเกี่ยวกับการประกอบกิจการของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด นี้สามารถนำมาเป็นกรณีตัวอย่าง รวมถึงการเป็นแม่แบบในการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ และเป็นบทเรียนสำหรับการประกอบธุรกิจของบริษัทข้ามชาติอื่น ๆ โดยเฉพาะวิสาหกิจข้ามชาติที่มีทุนต่างด้าวเข้มข้น

โดยวัตถุประสงค์หลักของการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็เพื่อที่จะให้ความกระจ่างชัดในเรื่องสถานะบุคคลของวิสาหกิจข้ามชาติในประเด็นที่ว่าสำนักงานใหญ่ที่แท้จริง หรือสำนักงานที่ใช้เป็นศูนย์กลางในการจัดการนิติบุคคล (Centre of its management) นั้น พิจารณาอย่างไรจากข้อเท็จจริงและจากหลักฐานประเภทใด เพื่อความถูกต้องของการกำหนดสถานะบุคคลของวิสาหกิจข้ามชาติ อันจะทำให้การกำหนดสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายทำได้ถูกต้อง โดยเฉพาะสิทธิในการประกอบธุรกิจ สิทธิในกระบวนการยุติธรรม และสิทธิในการบังคับคดี เป็นต้น และยังสามารถให้คำตอบได้ว่าสถานะบุคคลของวิสาหกิจข้ามชาติในประเทศไทยนั้น ก่อให้เกิดอุปสรรคในการประกอบกิจการอย่างไรหรือไม่ด้วย นอกจากนี้ยังให้ความกระจ่างว่ากฎหมายไทยเอื้ออำนวยต่อการประกอบธุรกิจของวิสาหกิจข้ามชาติในประเทศไทยแล้วหรือไม่ โดยมองผ่านการประกอบธุรกิจของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด ซึ่งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ใช้เป็นตัวแทนของวิสาหกิจข้ามชาติที่มีทุนต่างด้าวเข้มข้น และประกอบธุรกิจในประเภทผู้ผลิตสินค้าในประเทศไทย

เป้าหมายการศึกษา

จะทำการศึกษาดังต่อไปนี้ โดยมีบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นวัตถุประสงค์ โดยจะทำการศึกษาในประเด็นดังต่อไปนี้

1. เพื่อทราบสถานะบุคคลของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด
2. เพื่อวิเคราะห์สิทธิในการประกอบธุรกิจของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด ในประเทศไทย
3. เพื่อทราบหน้าที่และความรับผิดชอบของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด ในการประกอบธุรกิจในประเทศไทย
4. เพื่อค้นหาและกำหนดแนวทางในการเลือกใช้อนุญาโตตุลาการ และศาล ทั้งศาลไทยและศาลของเกาหลี ที่บริษัท แอลจี อีเลคทรอนิกส์ (ประเทศไทย) จำกัด ได้ประโยชน์ในรูปคดีมากที่สุด

5. เพื่อค้นหาแนวทางและวิธีการบังคับคดีที่เป็นประโยชน์ต่อการบังคับเอาค่ากับทรัพย์สินของลูกหนี้ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด ทั้งในศาลไทย ศาลของเกาหลี และศาลในประเทศอื่น ๆ

ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีงานวิจัยด้านกฎหมายเกี่ยวกับองค์กรของบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด ในเรื่องดังกล่าวข้างต้นนี้

ขอบเขตการศึกษา

1. ศึกษาตัวองค์กร โดยมีบริษัท แอลจี อีเลคทรอนิคส์ (ประเทศไทย) จำกัด เป็นวัตถุในการศึกษา โดยจะทำการศึกษาในประเด็น 5 ประเด็นหลักคือ สถานะบุคคล สิทธิการประกอบธุรกิจ ความรับผิดชอบต่อสังคม การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และสิทธิการบังคับคดีในประเทศไทยและต่างประเทศ

2. ศึกษากฎหมายที่มีผลบังคับใช้ในปัจจุบัน ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายภายในของไทย และกฎหมายของเกาหลี

วิธีการศึกษา

1. วิธีการดำเนินการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research)

ซึ่งเป็นการวิจัยโดยศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลและเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตลอดจนกฎหมายแต่ละฉบับไม่ว่าจะเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ กฎหมายภายในของไทย และกฎหมายของเกาหลี นอกเหนือจากนั้นยังจะทำการศึกษาจากงบการเงิน หนังสือ บริคน์สนธิข้อบังคับของบริษัท หนังสือรับรองการจดทะเบียน หนังสืออนุญาตในการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว และหนังสือรับรองการได้รับการส่งเสริมการลงทุน เป็นต้น

2. การวิจัยเชิงประสบการณ์ (Experiential Research)

ซึ่งจะเป็นการศึกษาโดยสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ กล่าวคือผู้บริหารของบริษัท รวมถึงการหารือกับผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายไทยและกฎหมายระหว่างประเทศ และการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลผู้ที่มีความสนใจศึกษาปัญหากฎหมายเศรษฐกิจระหว่างประเทศ